

YENİ TÜRK EDEBİYATI ARAŞTIRMA VE İNCELEMELERİNDE SORUNLAR*

Nurullah ÇETİN**

Öz

Tanzimat'tan günümüze kadar devam eden Yeni Türk Edebiyatı alanına ait, üniversite kurumu çerçevesinde bilimsel nitelikli olma iddiasıyla yapılan araştırma ve inceleme çalışmalarında bilimsel anlayışa aykırı bazı tutumlar görülmektedir.

Bunların başlıcaları şunlardır:

**Çoğu zaman özgün metin yerine yazarın dışında başkaları tarafından hazırlanan metinler kullanılmaktadır.*

**Edebî metinlerle ilgili inceleme çalışmalarında metinlerden derlenen malzeme belli alt başlıklar altında yığılmakta, ama bunlar özgün yorumlara tabi tutulmadan öylece bırakılmaktadır.*

**Bilimsel anlayışa uygun olarak açık, anlaşılır bir dil ve üslup kullanmak yerine sanatkârane bir üslup benimsenmekte, bu da çalışmanın nesnel ve bilimsel bir iş olmasını engelleyip, incelenen edebî metni sanatlı bir üsluba dayalı deneme türü için bir nesneye ve öznel bir yapıya dönüştürmektedir.*

**Yazarın sanatı ve metinle ilgili yapılan değerlendirmeler ve yorumlarda başka incelemecilerin yaptığı değerlendirme ve yorumlar bazen alıntı olarak, bazen de dolaylı olarak tekrarlanmaktadır.*

**"Sonuç" kısmında elde edilen özgün sonuçlar ve varılan kanaatler verilmesi gerekirken çoğu zaman yapılan çalışma özetlenmektedir.*

Anahtar Kavramlar: Yeni Türk Edebiyatı, inceleme, araştırma, özgün metin, dil, üslup, değerlendirme, yorum, sonuç.

PROBLEMS IN RESEARCH AND ANALYSIS OF NEW TURKISH LITERATURE

Abstract

The main problems in the research and analysis of new Turkish literature are:

* Bu makale, IV. Uluslararası Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu (25-27 Ekim 2018/ Ankara-Türkiye)'unda sunulan bildirinin genişletilmiş hâlidir.

** Prof. Dr., Ankara Üniversitesi, DTCF, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.
e-posta: ncetin@humanity.ankara.edu.tr

**use text prepared by others instead of original text.*

** Suffice to stack the material collected from the texts in the study.*

** Do not use clear language and style in accordance with scientific understanding.*

** Giving place to other reviewers ' reviews and comments.*

** Not to include the original judgments obtained in the result section.*

Keywords: New Turkish literature, investigation, Research, original text, language, style, evaluation, interpretation, conclusion.

1839 Tanzimat Fermanının ilanından günümüze kadar yazılan ve basılan Türk edebiyatı ürünlerinin toplamına “Yeni Türk Edebiyatı”, bu ürünlerle ilgili yapılan çalışmalara da “Yeni Türk Edebiyatı Araştırma ve İncelemeleri” deniyor. Yeni Türk Edebiyatı alanına ait araştırma ve incelemeler, daha çok üniversitelerde, akademik kurumlarda yapılıyor. Ancak, üniversite kurumu çerçevesinde yüksek lisans ve doktora tezleri, Doçentlik ve Profesörlük takdim tezi mahiyetinde olan ya da bunların dışında yine bilimsellik iddiası taşıyan başka bazı çalışmalarda bilimsel anlayışa aykırı bazı tutumlar görülmektedir.

Bunların başlıcaları şunlardır:

1.Özgün Metin Kullanmamak:

Bu alanda yapılan yanlışın iki türü vardır:

a.Harf aktarması yapılmış metni kullanmak.

b.Sadeleştirilmiş metni kullanmak.

a.Özgün metin, yazarın elinden çıkan ve döneminde kullanılan harflerle basılan metindir. Biz burada daha çok eski Osmanlı Türk harfleriyle basılan eserleri kastediyoruz. Buna göre Osmanlı Türk harfleriyle basılan metin özgün metin, o metnin sonradan Yeni Türk harflerine aktarılmış şekli ise harf aktarması yapılmış metindir.

Bazı incelemelerde çoğu zaman özgün metin yerine yazarın dışında başkaları tarafından hazırlanan, yeni Türk harflerine aktarılan metinlerin kullanıldığını görmekteyiz. 1839-1928 yılları arasında Yeni Türk edebiyatı ürünleri, eski Osmanlı Türk harfleri ile yazıldı ve basıldı. Bu ürünlerin bir kısmı sonradan yeni Türk harflerine aktarıldı. Yüksek Lisans ya da doktora tezi hazırlayan veya başka türlü akademik çalışma yapan bazı bilimciler, inceleme sırasında eserin yayımlandığı özgün harfli metni değil de, başkası tarafından yeni harflere aktarılan metni kullanmaktadırlar.

Ancak yeni harfli metinde bazı okuma hataları da olabilmektedir. İncelemeci bu nüshayı kullandığı zaman haliyle yanlış okunmuş metin parçalarını çalışmasına ya bizzat almakta, ya da onun üzerine yargı, yorum ve değerlendirmeler yapmaktadır. Bu durumda incelemede yanlış okunmuş

metin esas alınmış olduğu için, çalışmanın bilimsel değeri ortadan kalkmaktadır.

b.Sadeleştirilmiş metin de eskiden kullanılan ama şimdi kullanılmayan Arapça ve Farsça söz varlıklarının ya da başka yabancı dillere ait söz varlıklarının günümüz Türkçesindeki karşılıklarıyla yer değiştirildiği yani günümüz genel okuyucu kitlesinin anlayabileceği bir dile dönüştürüldüğü metindir. Bu tür metinler de bilimsel bir çalışmada inceleme nesnesi olarak kullanılmaz. Çünkü sadeleştirilmiş metin özgün dilini, bu dilin kültürel göndermelerini, üslubunu, sanatsal, edebî özelliklerini büyük ölçüde kaybetmiştir.

Bu konuda yapılması gereken şudur: İncelemeci akademisyen, eğer metin ilk olarak eski Türk harfleriyle yayınlanmışsa mutlaka o özgün metni kullanmalı, başkalarının yaptığı aktarma metinlere itibar etmemelidir.

2.Malzeme Yığmakla Yetinmek: Bazı bilimciler, inceleme nesnesi olan çalışmalarının konusu ile ilgili şiir roman, hikâye ya da başka türlerdeki eserlerden derledikleri malzemeleri, çalışmasına alıntılar halinde yığmakla yetinmekte, bunları belli alt başlıklar altında toplamakta, bunlarla ilgili özgün yorum ve değerlendirmeler yapmadan olduğu gibi bırakmaktadırlar ya da kısa tasviri nitelikte açıklama ile yetinmektedir.

Böyle bir tutum, çalışmanın akademik değerini düşürmekte, telif üretim içermeyen eser ortaya çıkmasına sebep olmaktadır. Halbuki akademik çalışmadan beklenen, malzemedен hareketle bir sonuca, yoruma, kanaate ve yargıya ulaşmaktır.

Yapılması gereken iş: Bilineni, var olanı, metnin görünen içeriğini, anlam dünyasını tasvirî planda açıklamak değil; o metinlerden özgün telif yorumlar üretmektir.

3.Sanatkârane Üslup Kullanmak: Bilim ile sanat, dil ve üslup bakımından birbirinden farklıdır. Her türün kendine özgü dil ve üslup özellikleri vardır. Şiir, roman, hikâye, deneme gibi türlerin kendilerine özgü dil ve üslupları vardır. Bilim de ayrı bir türdür ve onun da kendine göre bir dil ve üslubu vardır. Şiir, roman, hikâye ve diğer türler sanattır ama bunlar üzerine yapılan inceleme ve araştırma çalışmaları bilimdir. Yeni Türk Edebiyatı çalışmaları da bilimlik çalışmalardır. Dolayısıyla Yeni Türk Edebiyatı bilimcisinin çalışmasında bilim dili ve üslubu kullanılmalıdır.

Bazı bilimsel çalışmalarda ele alınan konunun işlenmesinde açık, anlaşılır bir dil ve üslup kullanmak yerine sanatkârane bir dil ve üslup kullanıldığını görmekteyiz. Bu da çalışmanın nesnel ve bilimsel bir iş olmasını engellemekte ve incelenen edebî metni sanatlı bir üsluba dayalı deneme türü için bir nesneye ve öznel bir yapıya dönüştürmektedir.

Bu konuda takınılması gereken tutum şudur: İnceleme nesnesi olan edebî metinlerde görülen özellikler, nitelikler, özgün edebî boyutlar, yenilik ve değişiklikler açık, anlaşılır, tam olarak tanımlayıcı bir dil ve üslupla ortaya konmalı, tespit edilen olguları karşılayacak en uygun terimler ve kavramlar kullanılmalıdır.

4. Başka İncelemecilerin Değerlendirmelerine Yer Verme: Bazı inceleme çalışmalarında bilimcilerin, inceleme nesnesi olan metinle ilgili başka incelemecilerin önceden yaptıkları değerlendirme ve yorumlara bazen alıntı olarak, bazen de dolaylı olarak yer verdikleri görülmektedir.

Örneğin bir şairle ilgili bir doktora tezinde daha önce başka incelemecilerin yargılarının alıntıları ya da değiniler halinde arka arkaya sıralandığı görülmektedir. Bu doğru da değildir, gerekli de değildir. Zira biz okuyucu olarak o şairle ilgili daha önce kimin ne gibi değerlendirmeler yaptıklarını zaten okumuşuzdur. Onları çalışmada tekrar etmenin manası yoktur.

Ancak bir konu hakkında yapılan çalışmaları eleştirel bir incelemeden geçirmeyi amaçlayan çalışmalar başkadır. Yani diyelim ki bir bilimci “Yahya Kemal Üzerine Yapılan Çalışmalar” başlığıyla bir konu seçip onun üzerinde çalışırsa, o zaman Yahya Kemal hakkında kim ne demiş, onları alır ve eleştirel bir süzgeçten geçirerek inceler. Ama “Yahya Kemal’in Türk Edebiyatındaki Yeri” başlıklı bir çalışmada Yahya Kemal hakkında şu şunu dedi, bu bunu dedi şeklinde bir yığılma gereksizdir.

Yapılması gereken şudur: Bilimci, incelediği nesneyi anlama ve anlamlandırma konusunda daha önceki incelemecilerle aynı konumdadır. Okuyucu, yeni incelemecinin yeni ve özgün yaklaşımlarını, yorum ve değerlendirmelerini beklemektedir. Bilimci, bilimsel bir çalışmaya başlarken bir iddia taşımaktadır ve şöyle demektedir: Bu konuda ben yeni, özgün ve farklı bir çalışma üretme iddiasındayım. Amacım, benden öncekilerin yorum, yargı ve değerlendirmelerini tekrarlamak değil, onlardan farklı yeni şeyler söylemektir.

5. Kuramsal Zemin Döşeme: Bazı bilimciler, konularıyla ilgili olarak daha önce yerli ya da yabancı; ama nedense hep yabancı oluyor bu, başka edebiyat kuramcılarının yaptıkları çalışmaları özetlemekte, sonra konuya girmektedirler. Bilinen kuramsal bilgilerin, inceleme yöntemlerinin, terimlerin özetlenmesinin ya da aynen aktarılmasının bilimsel anlamda özgün bir boyutu yoktur, gerekli de değildir. Zira biz zaten o bilgileri özgün kaynaklarından daha önce okumuşuzdur, hazmetmişizdir. Artık kuramsal alt yapıyı edindikten sonra onun uygulamasına geçmişizdir.

Bizim bilimciden beklediğimiz şudur: Ya kendisi yeni bir kuram ve inceleme yöntemi geliştirip onu uygulayacak ya da bilinen bir kuram ve inceleme yöntemini çalışmasında uygulayacaktır.

6. “Önsöz” Kısmının İçeriği: Bazı çalışmaların “Önsöz”ünde çalışmanın özetlendiğini görüyoruz. Bu doğru değildir. Bilimsel bir çalışmanın “Önsöz” başlıklı ilk kısmında, yapılan çalışmanın gerekçesi ve yöntemi hakkında kısa, ön bilgi verilir. Bilimci o konuyu neden, hangi gerekçeyle seçtiğini, o alandaki boşluğun, eksikliğin ya da yanlışlığın ne olduğunu belirtir ve kendisinin ne gibi yeni bir ihtiyaca cevap vereceğini açıklar. Ayrıca çalışmasının çıkış noktasının ve yönteminin ne olacağını da kısaca açıklar. “Önsöz” başlıklı kısmın içeriği budur. Dolayısıyla okuyucu,

daha en başta “Önsöz”de bu çalışmanın önemi, anlamı ve yöntemi hakkında bilgi sahibi olur ve bu konulardaki merakını giderir.

7. “Giriş” Kısımının İçeriği: Bilimsel çalışmanın “Giriş” başlıklı bölümü, çalışmanın ana bölümlerinden biri değildir. Yani “Giriş”e “Birinci Bölüm” gibi bir başlık eklenemez. “Giriş”te asıl çalışma konusuna girebilmek için, konuyu daha iyi anlayabilmemiz için gerekli olan ön bilgiler verilir. Diyelim ki çalışma bir şair hakkında ise “Giriş”te o şairin doğup büyüdüğü, yaşadığı, ürün vermeye başladığı ülkenin tarihî, sosyal, siyasi, kültürel, dinî, ekonomik ortamı, özellikleri, etkin olan edebî akımlar, şairin yetiştiği, beslendiği, etkilendiği; genel olarak içine doğduğu ortam hakkında özlü bilgiler verilir. Ama bütün bu ön ve genel bilgiler, o şairi ve eserlerini daha iyi anlamamıza imkân verecek nitelikteki gerekli bilgiler olmalıdır.

8.Sonuç Yerine Özet: ”Sonuç” kısmında elde edilen özgün sonuçlar ve varılan kanaatler verilmesi gerekirken çoğu zaman yapılan çalışma özetlenmektedir.

Sonuç

Yeni Türk Edebiyatı alanında bilimsel çalışma yapacak olan bilimcilerin öncelikle yapacakları çalışma ile ilgili olarak amaçlarını iyi belirlemeleri gerekiyor.

İkinci olarak sağlam ve güvenilir kaynak ve malzeme edinmeleri gerekiyor.

Üçüncü olarak yapmayı planladıkları çalışmanın hangi ihtiyaca cevap vereceğini, ne işe yarayacağını belirginleştirmeleri gerekiyor.

Dördüncü olarak amaca uygun ve işlevsel nitelikte bir plan ve yöntem belirlemeleri gerekir.

Beşinci olarak da çalışmada mutlaka telif üretim bağlamında özgün sonuçlara ulaşmaları gerekmektedir.